

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică“ se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina“, „Ardeleana“, „Auraria“, „Beregsana“, „Berzovia“, „Bihoreana“, „Bistrițana“, „Bocșana“, „Brădetul“, „Cassa de păstrare“, „Miercurea“, „Cassa de păstrare“ Săliște, „Chioreana“, „Cordiana“, „Corvineana“, „Crișana“, „Detunata“, „Doina“, „Economul“, „Făgețana“, „Fortuna“, „Furnica“, „Grănițerul“, „Hașegana“, „Hondoleana“, „Hunedoara“, „Iulia“, „Lipovana“, „Lugoșana“, „Luceafărul“, „Mercur“, „Mielul“, „Munteana“, „Mureșana“, „Mureșanul“, „Nădlăcana“, „Nera“, „Olteana“, „Oraviceana“, „Patria“, „Plugarul“, „Poporul“, „Racoșana“, „Sătmăreana“, „Sebeșana“, „Selăgeana“, „Sentinela“, „Sîlcăria“, „Someșana“, „Steaua“, „Timișana“, „Ulpiana“, „Victoria“, „Vlădeasa“ și „Zlăgheana“.

Prețul de prenumeraire:
pe 1 an K 16—, pe 1/2 an K 8—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul V.

Sibiu, 9 Maiu 1903.

Nr. 19.

Capitalul social al societăților anonime.

(Din punct de vedere legal și al contabilității.)

Societățile anonime (pe acțiuni) sunt adoptate în praxă mai ales pentru acele întreprinderi, cari reclamă capitaluri însemnate, cum sunt: căi ferate, societăți mari comerciale, bănci, fabrici, societăți de asigurare, etc.

Aceste societăți se numesc societăți anonime după modelul legislațiunii franceze, pentru-că ele nu poartă numele administratorilor, ca celelalte societăți comerciale, ci sunt numite sau după obiectul întreprinderii, sau apoi sunt denumite în mod arbitrar.

Capitalul societăților anonime se compune dintr'un număr mai mare sau mai mic de părți egale, și despre fie-care parte se liberează un document, — *acțiune* sau parte fundamentală, — de unde vine și numirea de societate pe acțiuni. Proprietarul unei acțiuni se numește *acționar*. Cu privire la mărimea acțiunilor legea noastră comercială nu conține nici o dispozițiune, de aceea aflăm societăți al căror capital social e împărțit în acțiuni de câte K 25—, K 50—, K 100—, K 200—, K 400—, etc., ba la câte o întreprindere capitalul fundamental e împărțit chiar și în acțiuni despre sume mai mici de cât K 25—. Legea acționară germană însă, pentru a scuti populațiunea mai săracă de risicul cu care e împreună participarea la speculațiuni, a fixat mărimea minimală a acțiunilor la 1000 M.

Acțiunile se liberează sau la nume (nominative), sau la portor; în cazul prim ori-ce trecere a acțiunilor dela un proprietar la altul trebuie făcută evidentă într'un registru anumit, pentru-ca proprietarii să se poată bucura de drepturile acordate de legea comercială și de statutele societății.

Acționarii nu pot fi obligați a plăti în contul acțiunilor subscribe mai mult decât valoarea nominală stabilită în statute (§ 168 al L. C).

Evidența capitalului de acțiuni în registre se face în praxă în mai multe chipuri.

1. Se deschide un cont „Capital de acțiuni“ sau *Capital social*, care se creditează succesive cu sumele,

ce se plătesc de către acționari, așa încât starea acestui cont arată totdeauna sumele intrate; iar când sunt deplin plătite toate acțiunile, atunci starea lui este egală cu capitalul de acțiuni fixat în statute.

2. Se deschide la început numai un cont transitor: *Plăți în contul capitalului de acțiuni*, sau *Vărsăminte* în contul capitalului de acțiuni, care se creditează cu sumele intrate până la completarea întregului capital social, atunci printr'un articol de prima nota se debitează acest cont cu suma întreagă și se creditează contul Capital de acțiuni.

3. Se creditează îndată la deschiderea registrelor contul Capital de acțiuni cu întreagă valoarea nominală a capitalului social, debitându-se cu aceeași sumă un alt cont, în care se ține evidență despre plățile acționarilor, numit *Contul acționarilor* sau *Contul acțiunilor*. Cu sumele intrate se debitează Contul Cassei și se creditează Contul acționarilor, astfel că saldul din Contul acționarilor ne arată totdeauna suma, ce mai au să plătească acționarii din capitalul social, iar diferența între acest sald și creditul contului Capital social reprezintă capitalul deja vărsat.

Pentru a arăta mai clar aceste 3 feluri de treceri în Maestru iată aci un exemplu:

O bancă cu un capital nominal de K 2,000.000, împărțit în 4000 acțiuni à K 500, își începe activitatea după ce s'au vărsat cele 30% recerute de p. 3 al §. 159 din legea comercială. Prima poziție de trecut în registre va fi capitalul social. Dacă se trece după cum se fac plățile și direct la contul Capital de acțiuni, atunci se introduce în debitul Cassei poziția:

La *Capital de acțiuni*

pt 30% din capital dela următorii acționari K 600,000.

Dacă se deschide un cont transitor: *Vărsăminte* din capitalul de acțiuni, se creditează acesta cu sumele intrate, și când e plătit întreg capitalul de acțiuni, se face un articol în Primanota:

Vărsăminte din capitalul de acțiuni
la *Capital de acțiuni*

transpunem suma intrată, fiind întreg capitalul plătit K 2.000.000.

In cazul al treilea se face un articol in Prima-nota :

*Contul acționarilor
la Capitalul de acțiuni*

pt. capitalul social conf. statutelor K 2.000,000
și un al doilea articol in debitul Cassei :

la Contul acționarilor

pt. sumele intrate dela următorii acționari K 600,000.

Bilanțul dela finea anului va cuprinde in cele 2 casuri d'antâi numai câte o poziție in passiva, adecă suma capitalului deja plătit; in cazul al treilea va avé o poziție in passiva, adecă Capitalul de acțiuni întreg (in exemplul de sus K 2.000,000) și o altă poziție in activa, care represintă capitalul, cu care sunt încă datori acționarii față de societate.

După trecerea in Maestru a acestor pozițiuni, conturile respective se presintă astfel :

a) 1. Debit.	Capital de acțiuni.	Credit.
	1. Per Cassa	K 600,000.—
	2. " "	" 200,000.—
	" "	" 1.200,000.—

b) 1. Debit.	Vărsăminte din Capitalul de acțiuni.	Credit.
La Capital de acț. K 2.000,000.—	Per Cassa . .	K 600,000.—
	" "	" 200,000.—
	" "	" 1.200,000.—
K 2.000,000.—		K 2.000,000.—

2. Debit.	Capital de acțiuni.	Credit.
	Per Vărsăminte din capitalul de acț. K 2.000,000.—	

c) 1. Debit.	Capital de acțiuni.	Credit.
	Per Contul acț. K 2.000,000.—	
2. Debit.	Contul acționarilor.	Credit.
La Capitalul de acț. K 2.000,000	Per Cassa . .	K 600,000.—
	" "	" 200,000.—
	" "	" 1.200,000.—

Legea noastră comercială nu spune apriat cum să se tracteze in contabilitate Capitalul de acțiuni, de aceea la noi contul capital se trece diferit in registre.

In alte țeri însă, cu puține excepțiuni, se trece in bilanț întreg capitalul social in passiva, iar ratele neplătite in activa; prin urmare in maestru se deschid cele 2 conturi arătate sub c). Noua lege comercială germană dice expres: „Capitalul social se compune din suma valorilor nominale ale tuturor acțiunilor“ iar legea com. italiană din 1882 prescrie, că bilanțul are să cuprindă capitalul efectiv și suma plăților săvârșite și restante; pe când după proiectul austriac din 1882, art. 185 sunt a se considera in passivă numai sumele plătite și ratele din capital decădute inainte de termenul compunerii bilanțului.

Evident că mai corect este acel mod de contabilitate, din care se vede, cât este întreg capitalul social (vărsat și nevărsat), pentru că acesta servește de basă la măsurarea creditului societății.

Sumele neplătite din capitalul fundamental formează o pretensiune a societății față de acționari, care trebuie să fie evidentă din registre. Cum să se taxeze in inventar ratele nevărsate, depinde la locul prim de situațiunea societății. O întreprindere rentabilă poate totdeauna considera sumele neincasate din capitalul de acțiuni cu valoarea lor întreagă, pentru că chiar dacă unii acționari n'ar pute plăti ratele, societatea are drept a anula acțiunile lor și a le vinde din nou, astfel societatea poate conta cel puțin la încassarea valorii nominale întregi a acțiunilor. Dacă însă societatea este in decadentă, atunci la taxarea capitalului neplătit, ca și la ori-ce parte din activa, vine considerată la locul prim capabilitatea de plată a acționarilor; prin urmare in acest cas se pot trece in bilanț sumele neplătite din capital pe basa prețuirii cu o valoare mai mică, adecă cu suma, care după toată probabilitatea se va pute încasa dela acționari.

Cu privire la valuta in care să se poarte registrele, legea noastră comercială nu dispune nimic, prin urmare registrele se pot purta in ori-ce valută și e natural ca ele să se poarte in valuta in care se liberează acțiunile, și tot in aceea valută va avé să se compună și bilanțul anual.

Prin extinderea afacerilor sau prin indatoriri prea mari o societate poate simți necesitatea de a face o nouă emisiune de acțiuni. Dacă acționarii noi au aceleași drepturi ca și cei vechi, atunci valoarea nominală a acțiunilor din emisiunea II. III. etc. se trece la contul vechiu al capitalului social, care crește in chipul acesta cu nominalul acțiunilor emise și plasate. Nu arareori însă acțiunile din emisiunea nouă la societăți bine fondate, și cari fac bune afaceri, se emit cu un curs mai mare decât este valoarea lor nominală, adecă „peste pari“. Deși proprietarii acțiunilor nouă au drepturi asupra averii societății numai in proporțiune cu valoarea nominală a acțiunilor, ce posed; cu toate acestea se găesc cumpărători pentru acțiunile nouă, și cu prețul mai urcat, dacă dividendă, ce o aduc, corespunde cursului de emisiune, și dacă fondurile societății oferă garanție, că la o eventuală licuidare, partea ce li se cuvine după acțiuni corespunde prețului de cumpărare al acțiunilor.

Suma încasată din vânzare peste nominalul acțiunilor nu este corect a o trece in contul profite și perderi, ci intr'un oare-care fond de rezervă, pentru-că dacă s'ar da contului de profite și perderi și pe baza aceasta s'ar împărți dividendă, ar însemna a împărți dividendă din capitalul de acțiuni, ceea-ce nu admite legea. Trecerea in registre a capitalului din emisiunea II sau III se face întocmai ca la emisiunea I, cu deosebirea că nu se mai deschide alt cont pentru capitalul de acțiuni, ci se folosește tot cel vechiu. Se re-deschide însă contul „Vărsăminte din capitalul de acțiuni“ sau Contul acționarilor, fiindcă cel vechiu trebuie să fie deja încheiat, de oare-ce in sensul legii comerciale o emisiune nouă de acțiuni se poate face numai

după-ce acțiunile din emisiunea anterioară sunt deplin plătite.

Uneori se fac și emisiuni de acțiuni „sub pari” anume în cazul, când se speră a pute da un nou avânt unei întreprinderi în decadentă. Perderea suferită la emisiune se acopere din rezerve sau se trece în contul profite și perderi, dacă nu este o sumă prea însemnată. Mai recomandabil ar fi în astfel de cazuri a tracta diferența aceasta de curs întocmai ca spesele de fondare la o întreprindere nouă și a o amortisa din profitul realizat în curs de mai mulți ani. În Germania legea nouă comercială nu mai permite emisiuni de acțiuni sub pari, nici amortisarea speselor de fondare în mai mulți ani.

Pentru a nu se putea detrage mai târziu și pe nesimțite capitalurile, cari au servit de basă la încheierea afacerilor de credit, legea noastră comercială prevede anumite cautele, ce privesc de o parte pe membrii societății, adică pe acționari, de altă parte pe societate însași. Cu privire la acționari § 163 dispune, că acționarii n’au dreptul a pretinde replătiri din sumele vărsate în capitalul social sub întreagă durata societății. Societatea între marginile statutelor are dreptul a dispune liber asupra capitalului vărsat, fără să aibă și dreptul de a reduce acest fond de garanție pentru creditori prin distribuirea lui în parte sau total și sub ori-ce titlu între acționari (L. C. § 165).

Totuși reducerea capitalului social nu este cu totul exclusivă, căci anumite împrejurări pot face necesară reducerea capitalului fundamental. Această reducere se poate face după dispozițiunile § 209 al legii comerciale prin cumpărare și amortisare de acțiuni proprii, prin liberarea acționarilor dela plata ratelor restante din valoarea nominală a acțiunilor, prin restituirea în număr a unei părți din sumele vărsate și în fine prin reducerea valorii nominale a acțiunilor. Reducerea capitalului de acțiuni poate avea loc numai pe baza unei decisiuni a adunării generale, care trebuie aprobată de judecătoria competentă. Aceasta din urmă va încuviința cererea numai după ce-și va fi câștigat convingerea din bilanțul cel mai proaspăt eventual după ascultarea creditorilor, înscințați printr’un anunț, că societatea și după reducerea capitalului fundamental e în stare a satisface tuturor angajamentelor sale.

Reducerea capitalului de acțiuni poate fi de natură constitutivă când se intenționează împuținarea (scăderea) unui fond existent sau declarativă, când este vorba a reduce contul Capital la starea faptică, care rezultă după bilanț. Deși § 209 al L. C. a avut în vedere mai mult reducerea constitutivă, adică scăderea capitalului prin replătiri sau liberarea acționarilor de ratele restante, totuși nici reducerea de natură declarativă a capitalului de acțiuni nu se poate face fără observarea dispozițiilor §-lui amintit din motiv, că într’un atare cas pe baza încheierii conturilor ar putea resulta profit, din care să se plătească acționarilor dividendă, iar § 265 alinea ultimă dice anume, că acțio-

narii n’au drept a pretinde dividendă până ce, capitalul fundamental redus prin perderi, nu s’a întregit la suma originală.

Cumpărarea de acțiuni proprii este în contradicere cu § 161 al Legii comerciale și prin urmare numai atunci este admisă, când e vorba de reducerea capitalului social. În acest cas trebuie debitat Capitalul social cu valoarea nominală a acțiunilor cumpărate, iar diferența plătită mai mult sau mai puțin ca preț de cumpărare formează un profit sau o pierdere. Profitul realizat în felul acesta nu se poate împărți între acționari întocmai ca și profitul realizat dintr’o emisiune de acțiuni peste pari.

La liberarea acționarilor dela plădirea ratelor restante se va credita contul acționarilor și se va debita contul Capital de acțiuni cu valoarea acestor rate.

Replătiri se pot face acționarilor din 2 izvoare: replătiri din *capitalul fundamental* și replătiri din *venitul curat*. În cazul prim sunt atinse de aproape interesele creditorilor, pentru-că în urma replătirii se reduce averea societății; dar în cazul al doilea nu scade nimic din averea existentă, de aceea praxa admite reducerea capitalului social din venitul curat, fără observarea §-lui 209 al legii.

Părerea oamenilor de specialitate este ca să se restringă numai cumpărarea de acțiuni din contul Capital social și nu să se interdică cu totul procurarea de acțiuni și din venitul curat, când aceasta o pretind interesele societății.

Dacă să disolvă o societate pe acțiuni fie din ori-ce cauză, trebuie să lichideze, adică capitalul investit în întreprindere trebuie să-l prefacă în număr, pentru a pute împărți între acționari restul, ce rămâne după acoperirea tuturor datoriilor societății. Suma aceasta trebuie făcută evidentă în registre prin deschiderea unui *cont de lichidațiune*, care se creditează debitându-se contul capital de acțiuni. Când se efectuează plăți la acționari din această sumă, se debitează contul de lichidațiune și se creditează contul cassa.

Natural că împărțirea averii unei societăți între acționari se face în mai multe rate, după cum se pot realiza pretensiunile. Suma care s’ar încasa peste capitalul de acțiuni, întrucât nu privesc un anumit fond de rezervă, s’ar egala prin contul profite și perderi.

—n.

Materialul de cambii al institutelor de bani din Ungaria.

Cel-ce a examinat fie și numai în mod superficial bilanțurile institutelor de bani provinciale mai bine situate din Ungaria, același îi va fi bătut la ochiu, că bilanțurile acestea conțin față de capitaluri sociale mici portfolii de cambii foarte însemnate, resp. că mărimea reescomptului stă în mare disproporțiune cu capitalul social. La multe institute de bani din contra rezervele întrec cu mult suma capitalului social.

Suma cea mare a portfoliului de cambii se justifică, de regulă, cu fondurile de rezervă mai mari;

justificarea aceasta însă nu este destul de plausibilă. Cumcă insitutele de bani vîd și și află în parte în escomptul de cambii cel mai mobil mod de plasare a depozitelor lor este corect; durere numai, că mobilitatea aceasta nu este deplin garantată, căci cele mai multe institute de bani din Ungaria ajunse în crisă, au trebuit să cadă chiar din cauza imobilității pretensiunilor lor cambiale și hipotecare.

De câți-va ani încoace, ce este drept, situațiunea s'a ameliorat în privința aceasta la multe institute de bani provinciale din Ungaria. Impregiurările au constrâns institutele de bani la restringerea escomptului, ceea-ce se puté executa cu atât mai greu, cu cât o parte a acestor pretensiuni și încă nu partea cea mai mică nu se basa pe o replătire promptă ori totală. Noroc, că în provincie relațiunile de câștig au fost și sunt cu mult mai favorabile decât în capitala ungară. Sublimele principii ale moralei comerciale încă sunt relativ mai bine și mai sigur dezvoltate în provincie decât în Budapesta, unde ca în toate orașele mari, se află prea adeseori numeroși șarlatani. Se poate deci constata cu satisfacțiune, că institutele de bani provinciale din Ungaria s'au sciut țină brav, aflând la institutele de bani din capitală în casuri de lipsă și crisă, totdeauna cel mai mare sprijin posibil.

Procedura loială a institutelor de bani din capitală merită cu atât mai multă recunoscință, cu cât nedispunînd de mijloace destul de mobile, întreprinderile financiare din provincie puteau ajunge prin anunțuri mai numeroase de depozite și prin restringerea creditului prea ușor în perplexități grave. A preveni pentru viitor astfel de perplexități este, precum se scie, scopul asociațiunii institutelor de bani din provincie, ce este pe cale a se înființa. Se intenționează o organizațiune, care se ocrotească institutele asociate în casuri de stagnațiune sau crise, și care se servească și în timpuri normale ca o rezervă.

Dar singură acumularea de rezerve mai mari nu oferă garanție suficientă, deși dotarea cât mai însemnată a fondurilor de rezervă se poate recomanda fiecărui institut. Totul depinde de mobilitatea mijloacelor, de plasarea depozitelor. Cambia este una din plasările cele mai mobile, dar că cambiile aflătoare în portofoliile institutelor de bani provinciale din Ungaria de fapt nu sunt mobile nu se poate nega. Proveniența are aci un rol mare.

Cambiile agrare, cambiile țărănesci, sunt fără in-doiială cele mai sigure, dar mobile nu sunt și de o rescumpărare la scadență nici vorbă nu poate fi. Și după ce portofoliul celor mai multe institute de bani provinciale conține cambii țărănesci, întrebuintarea în modul acesta a depozitelor, dacă nu se observă o limită anumită, formează un pericol permanent pentru institutele acestea.

Conform unei statistice recente numărul cambiilor agrare a fost evaluat în Austria la 18.71% și în Ungaria la 31.15%. *Prin urmare în Ungaria tot a treia schimb este o schimb agrară!* Cu privire la cambiile agrare directorul unei însemnate bănci din B.-Pesta dice: „Ce privesce bonitatea acestor cambii nu există nici o dubietate. Cambiile agrare dela noi și în deosebi cambiile pur țărănesci sunt incontestabil cele mai sigure plasări. Mobile însă nu sunt cambiile acestea și de rescumpărarea lor la scadență nu poate fi vorbă, cel mult de o amortisare de 10% ori 20% din capitală“. Prin urmare, după părerea numitului director, pentru institutele de bani, cari plasează cu predilecțiune sume mari în împrumuturi hipotecare, materialul acesta de

cambii este prea puțin mobil. Deși Banca Austro-Ungară este mai riguroasă în afacerile de escompt decât un institut de bani din provincie, cu toate acestea un portofoliu plin cu cambii agrare nu este acomodat nici pentru o bancă de emisiune. Ce face Banca în cazul unei crise cu cambiile unui institut de bani provincial de altcum solid, care însuși este avisat la cambiile țărănesci imobile?

Banka Austro-Ungară escomptează acum, conform noului regulament și cambii agrare și în colegiul de censori se află și membrii din cercurile agrare.

Institutele de bani provinciale din Ungaria ar trebui înainte de toate să-și ușureze după posibilitate portofoliul de cambii, silindu-se a se scăpa de efectele greu realizabile. Numeroasele asociațiuni de credit deja înființate și în înființare, în special Institutul de credit fonciar al micilor proprietari s'au creat anume pentru a veni în ajutorul țăranilor. Ele sînt întocmite pentru a acorda împrumuturi pe timp mai scurt ori mai îndelungat. Degajându-se de cambiile greu realizabile și cari se prolongesc vecinic, institutele de bani din provincie ar scăpa de o sarcină grea și prin aceasta s'ar apăra de perplexități, la cari acum sunt foarte mult expuse. Urcarea capitalurilor sociale, parte din rezerve, parte din profitul net încă ar mări creditul lor de reescompt. Speranțe prea mari nu trebuie legate de noua asociațiune a băncilor provinciale; rezultatul va depinde foarte mult de capacitatea și încrederea de care se bucură persoanele, cari vor fi chemate la conducere.

(După „Spar- u. Renten Zeitung“).

JURISDICȚIUNE.

Ex-lex. Cu începere dela 1 Maiu a. c. se guvernează la noi fără autorisare legală, și din timpul acesta, în conformitate cu art. de lege X din 1867, guvernul nu este îndreptățit a încasa nici imposit și nici recruți nu poate înrola. Cu ocaziunea ex-lexului dela anul 1899 judecătoria administrativă a enunțat prin hotărîrea sa principială Nr. 234, că în lipsa legilor budgetare ori a legilor de indemnitate, imposit nu se pretinde, și chiar când legislativa ar împuternici ulterior guvernul de a face încassări și de pe timpul ex-lexului, impregiurarea aceasta încă nu îndreptătesce și la încassarea de interese de întărdiere pe timpul amintit. Iar prin deciziunea sa Nr. 235 judecătoria administrativă a enunțat, că dacă cineva pe timpul ex-lexului n'a plătit competența de timbru, aceasta încă nu îndreptătesce organele financiare de a pretinde competența urcată. Din motivele acestea s'a și dispus ștergerea competenței urcate, căci autorisarea ulterioară dată din partea legislativei îndreptătesce numai la încassarea competenței simple sau normale.

Negarea subscrierei de pe schimb. Recunoascerea ulterioară a unei subscrieri aflătoare pe schimb, dar negată sub decursul procesului, nu are valoare după dreptul cambial. (Curia reg. sub Nr. 677/903).

Al cui mandat este agentul de asigurare? Dacă asiguratul dovedește, că agentul care a întervenit la încheierea contractului de asigurare a umplut ofertul contrar cu ceea-ce i s'a comunicat și contrar înțelegerei avute, și dacă polița de asigurare a fost liberată pe basa unui astfel de ofert, atunci asi-

guratul sedus in modul acesta din partea agentului, este in drept a contesta validitatea contractului incheiat.

(Curia reg. sub Nr. 303/902).

*

Transmiterea părților fundamentale ale însoțirilor. Însoțirile sunt îndreptățite a enunța prin statutele lor, că părțile fundamentale se pot transmite numai cu învoirea direcțiunii. (Curia reg. sub Nr. 57/902).

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 7 Maiu 1903.

Indată după ultimo, fermitatea pieței de bani a început a scădea, fără a produce o reducere mai însemnată a etalonului. Deși industria nu reclamă nici în anul curent sume mai considerabile ca în perioada corespunzătoare a anului precedent, totuși de-o parte împrumuturile de stat, de altă parte conversiunile împedecă scăderea în grad mai mare a discountului. Asemenea contribuie la susținerea etalonului pe nivelul actual și băncile de emisiune, cari nu voesc a scădea mai tare procentul lor. Rolul prim îl are și aci banca engleză, care cu considerare la trebuințele pieței susține etalonul la un stadiu atât de sus.

Piața internă arată semne evidente de reducerea etalonului. Cambiile de prima bonitate se pot plasa cu 3% și chiar cu $2\frac{7}{8}\%$. În Austria e la ordinea zilei conversiunea împrumuturilor de căi ferate, la noi e deja pregătit în ministeriul de finanțe proiectul despre împrumutul de investițiune de 200 milioane coroane, dar când se va pune în piață împrumutul ungar între împrumuturile actuale politice nu se poate sci.

Portfelul băncii austro-ungare la 30 Aprilie a crescut cu 56·8, lombardul cu 5·4 milioane coroane și circulațiunea de bilete cu 95·9 milioane, iar rezerva scutită de contribuțiune a scăzut cu 97 milioane cor.

COMUNICAȚIUNE.

Veniturile căilor ferate ungare de stat în anul 1902 s'au urcat la K 222.027,055, și au fost cu aproape 7 milioane ($3\cdot2\%$) mai mari decât în anul 1901, cheltuelile au fost de K 140.828,987, cu aproape $2\frac{1}{2}$ milioane ($1\cdot7\%$) mai mari ca în anul precedent; iar rezultatul a fost un excedent de K 81.198,068 (+ 4·5 milioane = $5\cdot9\%$). În general anul 1902, însemnează un progres îmbucurător față de trecut. În comparațiune cu preliminarul anului 1902 intratele arată un plus de 3·8 milioane, erogațiunile un plus de 4·5 milioane coroane. Reducerea excedentului față de preliminaru face K 742,071 și a fost cauzată mai ales prin pagube provenite din foc și elementare, așa încât după subtragerea acestora, scăderea abia face 45,000 coroane adecă o sumă disparentă. Prin urmare rezultatele reale în comparațiune cu preliminarul se pot privi de mulțămitoare.

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

„Asociațiunea de economii și ajutor” în Ghiroc și-a ținut adunarea generală la 25 Ianuarie a. c., sub presidiul dlui *Atanasiu Baicu*, fiind notar dl *Vasilie Avramuțu*, iar verificători ai procesului verbal

dnii *Vichentie Vasii* și *Iosif Seiman*. Prezenți au fost 41 acționari, reprezentând 135 acțiuni cu 125 voturi.

Profitul net de K 1108·65 s'a distribuit astfel: Dividendă și supradividendă K 18·54.*) Fondului de rezervă K 1090·11.

Dividenda s'a fixat cu 6%. În comitetul de supraveghiere s'au reales dnii: *Bosioc Miu*, *Iosif Buitașiu*, *Nicolae Aga*, *Aurel Conda* și *Trifu Andrașiu*.

*

„Chiorana” institut de credit și de economii, soc. pe acțiuni în Șomcuta-mare. Adunarea generală a acestui institut s'a ținut la 19 Martie st. n. 1903, sub presidiul dlui *George Pop de Băsești*, fiind notari dnii *George I. Radocea* și *Isidor B. Hangea*, iar verificători ai procesului verbal dnii *Ioan Serbu*, *Teodor Blaga* și *Augustin Dragoș*. Prezenți au fost 23 acționari, reprezentând 456 acțiuni cu 115 voturi.

Profitul net de K 8537·92 s'a distribuit astfel: Dividendă și supradividendă K 4774·35. Fondului de rezervă K 2698·91. Scopuri filantropice-culturale K 75·26. Tantieme direcțiunii și comitetului de supraveghiere K 564·52. Tantieme directorului executiv K 75·26. Tantieme celorlalți funcționari K 75·26. Fondului de pensii al funcționarilor K 188·17. Fondului special de rezervă pentru perderi K 86·19.

Suma destinată spre scopuri filantropice-culturale s'a împărțit cum urmează: Pentru ajutorarea mesei studenților dela universitatea din Cluj K 20—. Pentru ajutorarea mesei studenților dela gimnasiul din Brașov K 20—. Pentru ajutorarea mesei studenților dela gimnasiul din Blaj K 20—. Reuniunii de cântări a plugarilor români din Șomcuta-mare K 15·26.

Dividenda s'a fixat cu 5% = K 5 de cupon și se plătesce cu, începere dela 19 Martie st. n. 1903. În direcțiune s'a ales: dl *Dr. Gavril Tripon*, avocat în Bistrița și în comitetul de supraveghiere: dl *Ioan Popp*, proprietar în Posta.

*

„Comoara” institut de credit și de economii, soc. pe acțiuni în Verșeț și-a ținut adunarea generală la 26 Martie 1903, sub presidiul dlui *Iacob Molin*, fiind notar dl *Pavel Liuba*, iar verificători ai procesului verbal dnii *Ion Maleta* și *Iacob Petruț*. Prezenți au fost 14 acționari, reprezentând 126 acțiuni cu 126 voturi.

Împărțirea profitului net s'a hotărît astfel: Dividendă și supradividendă K 800—. Fondului de rezervă K 350—. Scopuri filantropice-culturale K 55·53. Tantieme direcțiunii și comitetului de supraveghiere K 70—.

Suma destinată spre scopuri filantropice-culturale s'a pus la dispozițiunea directorului executiv și se va da unui universitar român sărac.

Dividenda s'a fixat cu 8% . În direcțiune s'au ales dnii *George Bolovegea* și *Iacob Petruț* și în comitetul de supraveghiere s'a ales în locul dlui *George Olde* dl *George Nistor*.

Capitalul social s'a urcat la K 34,000, fond. de rezervă în total la K 19,550.

*

„Tibleșana” institut de credit și de economii, soc. pe acțiuni în Kis-Kaján (cottul *Solnok Doboka*). Sub firma aceasta s'a înființat o nouă întreprindere financiară românească cu un capital social de K 20,000, împărțit în 400 acțiuni à K 50—. Membrii direcțiunii sunt dnii: *Teodor Cotuțiu*, preot; *George Moldovan*,

*) După plusul solvit la acțiunile deplin solvite.

preot; Ioan Boca învățător; Ioan Man, învățător și Alexe Man, proprietar.

„*Magyar takarékpénztárak országos szövetsége*“ etc. Noua întreprindere financiară a băncilor provinciale din Ungaria, cu care ne-am ocupat în coloanele acestei Reviste deja în mai multe rânduri, și-a publicat *prospectul de fondare*, din care se vede că fondatorii intenționează fondarea întreprinderii cu un capital social de K 5,000.000 — împărțit în 5000 acțiuni à K 1000 —. La subscrierea acțiunilor sunt a se depune 10% și K 5 — spese de fondare, 20% se plătesc 15 zile înainte de adunarea generală constituantă, iar 70% la termenele fixate de direcțiune. Societatea se înființează pe 50 de ani și prima direcțiune o denu-mesc fondatorii.

Prospectul este subscris de 27 institute de bani provinciale, între cari aflăm și una *singură* românească „*Silvania*“ din Șimleul-Silvaniei. Prospectul mai este subscris afară de acestea și de vre-o 6 deputați dietali, probabil aspiranți de membrii în direcțiune.

CRONICA.

Un bilanț de miliarde. În foile americane a apărut de curând bilanțul celei mai colosale întreprinderi industriale, ce a existat vr'odată pe lume, anume bilanțul prim al *trustului american de oțel* creat de *Pierpont Morgan*, tipul geniului financiar modern. Pentru a pute pune în lucrare această întreprindere uriașă, Morgan a fost silit să cumpere mai întâi dela colegul seu miliardar *Carnegie* numit și *regele oțelului* cu pretul de aproape un miliard de dolari toate usinele de oțel ale aceluia. Director central al trustului creat de Morgan este renumitul *Charles Schwab*, cel mai bine salariat funcționar din lume, care a condus înainte de aceasta cu doi ani lupta industriei de oțel americane contra lucrătorilor uniți. Cifrele primului bilanț al acestei întreprinderi particulare, fără păreche în lume, publicat acum seamănă cu budgetul unui stat puternic. Capitalul total al trustului face 7 miliarde. Acționarii primesc o dividendă de 280 milioane dolari, iar numărul lucrătorilor angajați în întreprindere este de 168,000. Plățile lucrătorilor în anul expirat au trecut preste 600 milioane. Totalul comandelor primite spre efectuare se urcă la cinci și jumătate milioane tone. În astfel de cifre enorme e compus întreg bilanțul, care ne dă o icoană strălucită despre spiritul de întreprindere al capitaliștilor americani. n.

*

Institutul regnicolar hipotecar al proprietarilor mici a acordat până acum 23,262 împrumuturi în suma totală de K 73.407.300. Până la Paști se da împrumuturi numai dela K 300 — în sus. Dela această dată se îmbie — cu învoirea ministrului de finanțe — împrumuturi și sub K 300. — cu 4% interese.

*

Cassa de ajutorare a muncitorilor și servitorilor agricoli a distribuit dela înființarea sa până acum ajutoare la 4818 membri, anume: în 3671 casuri a distribuit K 166,783, în 875 casuri K 9585, iar la 272 veduve ale căror bărbați au murit K 71,293 —. În acest an s'au înscris de bunăvoie 21,736 membri. Di de di se înscriu câte 240 membri noi. În anul acesta s'au distribuit ajutoare în 1402 casuri. Numărul membrilor fondatori este de 1248, iar suma fundațiilor de K 142,519.

BIBLIOGRAFIE.

Statistica animalelor domestice din România . . . de L. Colescu . . . București, 1903. Serviciul statisticii generale din Ministerul agriculturii, comerțului, industriei și domeniilor din România a publicat acum de curind *Statistica animalelor domestice*, o lucrare foarte importantă, care se extinde pe LXXXII + 175 pagini.

Datele sunt culese în Decembrie 1900.

Lucrarea este precedată de o introducere, în care se tractează pe 82 pag. asupra următoarelor materii: *A. Considerațiuni generale*: 1. Utilitatea statisticii vitelor; 2. Istoricul recensământelor de vite în România; 3. Tehnica: numărătoare din 1900; formule și instrucțiuni. *B. Analiza rezultatelor*: 4. Privire generală. Comparațiunea numărătoare din 1900 cu evaluățiunile anterioare; 5. Raportul animalelor la populație și suprafață, în România și în alte țări; 6. Nutrițiunea vitelor. *C. Proprietarii de animale*: 7. Clasificarea proprietarilor de animale; 8. Profesiunile proprietarilor de animale. *D. Analiza rezultatelor pe specii de animale*: 9. Specia cavalină; 10. Specia bovină; 11. Specia ovină; 12. Specia caprină; 13. Specia porcină; 14. Agricultură. *E. Anexe la statistica vitelor*: 15. Greutatea vie mijlocie a boilor. — Animale domestice tăiate în abatoriile orașelor. Comparațiune între numărul boilor și oilor în diferite țări europene și extra-europene în situațiunea de pe la 1869 și de pe la 1898.

Analiza aceasta a rezultatelor este cuprinsă în 70 tabele varii și foarte instructive

Urmează apoi: *Rezultatele recensământului animalelor din Decembrie 1900.*

Aceste studii se cuprind în următoarele tablouri generale: Numărul animalelor și întinderea pășunilor în toate comunele urbane și rurale (pag. 1—103).

Proprietarii repartizați după numărul animalelor ce posedă în toate comunele urbane și rurale (pag. 104—111).

I. *Proprietarii mari și arăndașii de moști* clasificați după numărul animalelor ce posedă (pag. 112—119).

II. *Crescătorii și neșăpătorii de vite*, clasificați după numărul animalelor ce posedă (pag. 120—127).

III. *Agricultorii mici proprietari de pământ*, clasificați după numărul animalelor ce posedă (pag. 128—135).

IV. *Muncitorii agricoli fără pământ*, clasificați după numărul animalelor ce posedă (pag. 136—143).

V. *Comercianții, industriașii și meseriașii*, clasificați după numărul animalelor ce posedă (pag. 144—151).

VI. *Proprietarii de animale cari se ocupă cu transportul*, clasificați după numărul animalelor ce posedă (pag. 152—159).

VII. *Instituțiunile publice*, clasificate după numărul animalelor ce posedă (pag. 160—167).

VIII. *Proprietarii de animale, exercitând alte profesii*, după numărul animalelor ce posedă (pag. 168—175).

La finea publicațiunii sunt adnexate 4 cartograme și 3 diagrame colorate anume:

1. Raportul numărului cailor la suprafața teritorială.
2. " " boilor " " "
3. " " oilor " " "
4. " " porcilor " " "
5. Diagrama arătând, cum se împart animalele între proprietarii lor grupați după profesie.
6. Clasificarea procentuală a proprietarilor, împărțiți pe grupe de profesii, după numărul animalelor ce posedă fie-care.
7. Raportul între animalele întrebuințate la munca câmpului și întinderea arăturilor.

Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor. București.

Călimănesci.

Băile Călimănesci sunt situate pe marginea Oltului, la extremitatea n-vestică a satului Călimănesci, din plaiul Cozia, jud. Vilcea.

Stabilimentul dela Călimănesci, conținând hotelul, clădirea băilor, instalația mecanică și casa administrației și a poștei, este așezat sub stincile de conglomerat ale dealului Pișolea, acoperit cu o frumoasă pădure de fag, cu un început de plantație de pin.

Hotelul posedă 153 camere mobilate, un salon spațios special în care se dă în fie-care Duminică câte un bal, o cafenea cu biliard cu diferite jocuri de distracție, o sală de lectură cu diferite jurnale din țară și străinătate, precum și o sală spațioasă pentru restaurant. Toate aceste săli și coridoare sunt luminate cu electricitate.

Clădirea băilor, în comunicație directă cu hotelul, are 40 cabine de băi, și o sală de așteptare. Fie-care cabină, posedă câte o baie făcută în beton și captușită cu sticlă. Tot în această clădire se află o baie cu abur alături de o sală de dușe, având diferite dușe: ecosez, piston și cerc.

În fața stabilimentului este grădina engleză, loc de preumblare unde cântă muzica de trei ori pe zi.

Grădina este legată cu un parc plantat cu pini și brazi, străbătut de alee umbrite pe unde se sue atât în pădurea mare cât și la drumul ce duce prin pădure la sorgintea Căciulata. În fața stabilimentului se află frumoasa insulă Ostrovul, incunjurată de apa Oltului, acoperit de pădure seculară și străbătut de alee în toate direcțiile. Grădina, parcul și ostrovul sunt iluminate cu electricitate.

Apa minerală pentru băi, analizată de mai mulți chimiști, este mai bogată în constitutive de sulf de cât cele mai renumite ape ale stațiilor din Europa ca: Aachen, Aix-les-bains, Barège, Baden, Pistyan, Töplitz, Mehadia, etc.

Afecțiunile tratate cu mult succes din aceste băi sunt: Reumatismul, Sifilisul, Scrofulosa, Artrita, Boalele de peie, etc.

Apa minerală de beut, este apa dela isvorul Nr. 6, o excelentă apă purgativă, vindecă cu succes: boalele de ficat, boalele aparatului digestiv în special și respirator, al sistemului nervos și anemia. — Această apă trimisă la expoziția din Bruxelles 1898, a câpătat medalia de aur, ca fiind una din cele mai bune ape purgative din Europa.

Căciulata.

Dintre apele minerale ce există în România este incontestabil cea mai bună apa sorgintei Căciulata.

Căciulata este situată la Nord de stațiunea Balneară Călimănesci la o distanță de 2½ klm. Un drum ce se construiește prin pădure va face ca balnearii din Călimănesci să parcurgă această distanță printr'un loc umbrit și o poziție pitorească.

Apa de Căciulata dătoresce marea și incontestabila sa reputație minunatelor succese ce s'au obținut de 50 de ani încoace. Ea este fără rivală în tratamentul și vindecarea bolnavilor cari suferă de *piatră, colici nefretici, gută, boalele căilor urinare, de gravelă ficat, colici hepatice ș. a.*

Analiza apei de Căciulata făcută în străinătate și de distinși chimiști români, arată că în 10,000 părți apă se găsesc substanțele specificate mai jos în proporțiile următoare:

Carbonate.	Cloruri.
de fer 0,0013	de potasiu 0,3316
de magnesium 0,2995	de sodiu 0,2995
de calce 1,9864	de litiu 0,0090
de sodiu 0,0377	de magnesiū 0,1074
	de calciu 0,3983

Sulfați.	Azotați.
de barit 0,0063	de potasă 0,0154
de calce 0,9954	

fosfați de calcie 0,0089, silicie 0,0116, anhidrite carbonice combinate 1,0434, anhidrite carbonatice libere 2,2450, hidrogen sulf. liber 0,5860, temperatura la ori-ce epocă 12° cent., densitatea 1,00119.

Apa de Căciulata se întrebuințează la beut tot atât de bine și la domiciliu ca și la sorgintea. Cel mai mare număr de clienți cari fac cură de Căciulata cu apa cumpărată în sticle, pot să ateste eficacitatea acestei ape fără concurență în lumea întreagă, pentru vindecarea boalelor arătate mai sus, când această apă este bună chiar la domiciliu.

Avantagiul apei de Căciulata este că nu se alterează prin transport.

Cine vrea să aibă această apă, poate să facă comandă la administratorul băilor Călimănesci, trimițând recepisa casei de depuneri după prețurile arătate mai jos.

1000 sticle de câte un litru în lădi costă 450 lei, una ladă cu 100 sticle 50 lei, una ladă 50 sticle 26 lei, 25 sticle în ladă 14 lei. Costul se înțelege predat în gara Jiblea. Transportul pe linia ferată privesce pe cumpărător, cu un rabat de 50% după tarif.

Sticlele se primesc înapoi în preț de 15 bani bucata.